ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
της 21ης Απριλίου 1999
σχετικά με κρατικές ενισχύσεις που χορήγησε η Ελλάδα σε δύο εταιρείες παραγωγής λιπασμάτων

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(1999) 1120]

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2001/88/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 93 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

Αφού κάλεσε τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο [1], και βάσει των παρατηρήσεων αυτών,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I

Κατόπιν καταγγελίας, η Επιτροπή έστρεψε την προσοχή της στις ενισχύσεις που, χορήγησαν οι ελληνικές αρχές σε δύο εταιρείες παραγωγής λιπασμάτων: την Πρότυπο Κτηματική — Τουριστική ΑΕ, γνωστή επίσης με την επωνυμία Moretco (στο εξής: «ΠΚΤ»), και τη Βιομηχανία Αζωτούχων Λιπασμάτων, γνωστή και με την επωνυμία «ΑΕΒΑΛ» (στο εξής «ΒΑΛ»).

Στις 3 Οκτωβρίου 1996, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ για τις εξεταζόμενες ενισχύσεις. Οι ελληνικές αρχές ενημερώθηκαν για την κίνηση της διαδικασίας με επιστολή της 16ης Οκτωβρίου 1996. Η απάντησή τους παρελήφθη από την Επιτροπή με επιστολή της 7ης Ιανουαρίου 1997, η οποία καταχωρήθηκε στις 15 Ιανουαρίου.

Το κείμενο της επιστολής προς τις ελληνικές αρχές δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* [2] και η εν λόγω δημοσίευση προκάλεσε την αντίδραση τριών ενδιαφερόμενων μερών, δύο ευρωπαϊκών βιομηχανικών ενώσεων του τομέα, καθώς και ενός Εμπορικού Επιμελητηρίου ενός κράτους μέλους. Η θέση των ενδιαφερόμενων μερών κοινοποιήθηκε στις ελληνικές αρχές για υποβολή παρατηρήσεων με επιστολή της 23ης Σεπτεμβρίου 1997. Στην εν λόγω επιστολή, η Επιτροπή ζήτησε επίσης συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με ορισμένα ειδικά σημεία της υπόθεσης. Η απάντηση των ελληνικών αρχών έφθασε με επιστολή της 21ης Νοεμβρίου 1997.

[1] ΕΕ C 82 της 14.3.1997, σ. 5.
[2] Βλέπε υποσημείωση 1.

II

Α. ΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

ΠΚΤ και Λιπάσματα Δραπετσώνας

Σύμφωνα με τα πρώτα πληροφοριακά στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, όπως αυτά παρουσιάσθηκαν κατά την κίνηση της διαδικασίας, μέχρι το 1992, η εταιρεία ΠΚΤ ονομαζόταν «Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων» (στο εξής«ΑΕΕΧΠΛ»). Η εταιρεία αυτή τέθηκε σε εκκαθάριση λόγω της μη εξόφλησης εκκρεμούντος χρέους ύψους 18 εκατομμυρίων δραχμών προς την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (στο εξής «ΕΤΕ»). Τα πάγια στοιχεία του ενεργητικού της αγοράστηκαν από την ΕΤΕ έναντι ποσού 9 δισεκατομμυρίων δραχμών και χρησιμοποιήθηκαν για τη σύσταση της ΠΚΤ. Συγχρόνως, η τράπεζα διέγραψε το εναπομένον ανεξόφλητο χρέος των 9 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Τα στοιχεία του ενεργητικού μεταβιβάστηκαν στην ΠΚΤ, υπό ορισμένους όρους, οι κυριότεροι των οποίων ήταν να συνεχίσει τη λειτουργία του εργοστασίου παραγωγής λιπασμάτων σε προσωρινή βάση, και αργότερα να επιστρέψει στην ΕΤΕ το τίμημα της αγοράς των στοιχείων του ενεργητικού. Βάσει των υπαρχόντων πληροφοριακών στοιχείων, το εργοστάσιο εξακολούθησε να λειτουργεί σε συνεχή βάση και η ΕΤΕ χορήγησε απεριόριστη προθεσμία πληρωμής των πρώτων δόσεων.

Επιπλέον, η ΠΚΤ βρισκόταν σε άσχημη οικονομική κατάσταση. Οι ισολογισμοί του 1994 και του 1995, που αντιστοιχούν στα δύο πρώτα έτη λειτουργίας, φανερώνουν ότι οι ζημίες υπερέβησαν κατά πολύ το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας, με αποτέλεσμα η συνολική καθαρή θέση της να αποβεί αρνητική από την πρώτη χρήση. Το δεύτερο οικονομικό έτος έκλεισε επίσης με σημαντικές ζημίες παρά το γεγονός ότι, στις 30 Νοεμβρίου 1995, η ΠΚΤ έπαψε να ασχολείται με την παραγωγή λιπασμάτων, την οποία ανέλαβε η νεοσυσταθείσα θυγατρική Λιπάσματα Δραπετσώνας (στο εξής «ΛΔ»). Το 1995, η ΛΔ σημείωσε ζημίες ύψους 1,3 δισεκατομμυρίων δραχμών, κι έτσι το μετοχικό της κεφάλαιο περιορίστηκε σε 1,2 δισεκατομμύρια δραχμές περίπου.

ΒΑΛ

Πάντοτε σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεση της η Επιτροπή και οι οποίες παρουσιάσθηκαν κατά την κίνηση της διαδικασίας, η ΒΑΛ ανήκει στην Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (στο εξής «ΑΤΕ»), η οποία ελέγχεται από το ελληνικό Δημόσιο. Η ΒΑΛ είναι ζημιογόνα τουλάχιστον από το 1992 και εντεύθεν. Το 1993, το μετοχικό της κεφάλαιο ήταν στην πράξη μηδενικό. Έκτοτε, κατέστη σε μεγάλο βαθμό αρνητικό εξαιτίας νέων ζημιών. Αμφισβητούμενη ήταν η δυνατότητα της επιχείρησης να αντιμετωπίσει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, αφού το 1994 είχε ήδη διαπιστωθεί σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας.

Β. ΟΙ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Η παρούσα διαδικασία κινήθηκε για τα ακόλουθα μέτρα:

— για διαγραφή του προαναφερθέντος χρέους 9 δισεκατομμυρίων δραχμών εκ μέρους της ΕΤΕ και την επ' αόριστον αναβολή τουλάχιστον της πρώτης δόσης εξόφλησης του ποσού των 9 εκατομμυρίων δραχμών που κατέβαλε η ΕΤΕ ως τίμημα αγοράς·

— για δάνειο 500 εκατομμυρίων δραχμών που χορήγησε η ΕΤΕ στην ΠΚΤ στις 7 Σεπτεμβρίου 1995 και την αντίστοιχη κρατική εγγύηση που παραχωρήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 1995·

— για δάνειο ύψους 1,2 δισεκατομμυρίων δραχμών, που χορήγησε η ΕΤΕ στη ΛΔ στις 16 Ιανουαρίου 1996, και την αντίστοιχη κρατική ενίσχυση. Το δάνειο αυτό προοριζόταν για την κάλυψη των ζημιών που υπέστη η εταιρεία το 1994 (500 εκατομμύρια δραχμές) και το 1995 (700 εκατομμύρια δραχμές), έτη κατά τα οποία — πρέπει να σημειωθεί δεν είχε συσταθεί ακόμη η νέα εταιρεία·

— για δάνειο 600 εκατομμυρίων δραχμών που χορήγησε επίσης το 1996 η ΕΤΕ στη ΛΔ καθώς και την αντίστοιχη κρατική ενίσχυση που παραχωρήθηκε στις 30 Ιουλίου 1996·

— για εισφορά κεφαλαίου ύψους ενός εκατομμυρίου δραχμών, που πραγματοποίησε η ΑΤΕ υπέρ της ΒΑΛ και τη στήριξη που χορήγησε η ΔΕΗ μη προβαίνοντας σε αναγκαστική είσπραξη της εξόφλησης των εκκρεμών οφειλών, ύψους 4,5 δισεκατομμυρίων δραχμών·

— για το σύστημα ποσοστώσεων που είχε θέσει σε λειτουργία το 1995 η εταιρεία ΣΥΝΕΛ, οργανισμός εμπορίας λιπασμάτων στην Ελλάδα, που ελέγχεται από την κρατική τράπεζα ΑΤΕ, προκειμένου να διασφαλίσει ένα ορισμένο επίπεδο ανοίγματος και κύκλου εργασιών για την ΠΚΤ/ΛΔ και την ΒΑΛ το οποίο δεν θα μπορούσαν να επιτύχουν σε συνήθεις συνθήκες της αγοράς.

III

Οι τρίτοι ενδιαφερόμενοι στήριξαν ομόφωνα τη θέση της Επιτροπής εμμένοντας στις δυσχέρειες που συναντούν οι κοινοτικοί παραγωγοί στην ελληνική αγορά λιπασμάτων λόγω της κρατικής στήριξης την οποία λαμβάνουν ορισμένες τοπικές επιχειρήσεις.

IV

Η θέση των ελληνικών αρχών στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας συνοψίζεται ως ακολούθως:

α) η ΕΤΕ δεν διέγραψε καμία οφειλή της ΑΕΕΧΠΛ. Το ενεργητικό της εν λόγω υπό εκκαθάριση εταιρείας έχει ήδη ρευστοποιηθεί, ουσιαστικά στο σύνολό του. Η ΕΤΕ κηρύχθηκε πιστώτρια τόσο για τις πιστώσεις που προηγήθηκαν της έναρξης της εκκαθάρισης όσο και για τα δάνεια που χορηγήθηκαν κατά την περίοδο της εκκαθάρισης·

β) η καταβολή του τιμήματος αγοράς του εργοστασίου από την ΠΚΤ ΑΕ γίνεται ύστερα από ισόποση προς κάθε ετήσια δόση αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου με κάλυψη του ποσού αύξησης από την μέτοχό της ΕΤΕ. Κανονικά καταβλήθηκαν οι τρεις πρώτες δόσεις (1995-1997) και το υπόλοιπο ποσό θα καταβληθεί στις συμφωνηθείσες ημερομηνίες εξόφλησης. Οι καταστάσεις απαλλαγής των καταβολών αυτών έχουν διαβιβασθεί στην Επιτροπή·

γ) οι δυσχέρειες της ΠΚΤ και στη συνέχεια ΛΔ οφείλονται στην ακύρωση από το Συμβούλιο Επικρατείας της πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου με την οποία είχε χορηγηθεί άδεια στην τότε εταιρεία ΑΕΕΧΠΛ για να εκσυγχρονίσει τις εγκαταστάσεις της. Κατόπιν της εν λόγω ακύρωσης, το Δημόσιο επέβαλε διακοπή της λειτουργίας ορισμένων μονάδων παραγωγής, για περιβαλλοντικούς λόγους (ρυπογόνος δραστηριότητα σε πυκνοκατοικημένη περιοχή). Αυτό οδήγησε σε μείωση της παραγωγής κατά 5 %, πράγμα που δεν επέτρεψε την πραγματοποίηση επαρκών πωλήσεων για την επίτευξη του νεκρού σημείου εκμετάλλευσης.

Τα δάνεια της ΕΤΕ και οι εγγυήσεις που παραχώρησε το ελληνικό Δημόσιο σκοπό είχαν να επιτρέψουν στην επιχείρηση να αντιμετωπίσει τις δυσχέρειες λειτουργίας τις οποίες αντιμετώπιζε μετά τη διακοπή λειτουργίας ορισμένων μονάδων παραγωγής.

Επιπλέον, το εργοστάσιο λειτουργεί προσωρινά, δεδομένου ότι η Νομαρχία Πειραιά έχει επιβάλει την οριστική διακοπή της λειτουργίας του τό αργότερο στις 31 Ιουλίου 2000. Η κρατική παρέμβαση αποσκοπούσε επομένως στην αναδιάρθρωση της επιχείρησης, στο πλαίσιο της μείωσης της παραγωγής για περιβαλλοντικούς λόγους. Οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι οι εξεταζόμενες ενισχύσεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν συμβατές με τη συνθήκη δυνάμει των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) ή/και γ) και στους κοινοτικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος [3] και ιδίως στο σημείο 3.4 το οποίο αναφέρεται στις ενισχύσεις λειτουργίας·

δ) η ενίσχυση δεν επηρεάζει το ενδοκοινοτικό εμπόριο δεδομένου ότι το μερίδιο της Ελλάδας είναι ελάχιστο και κυμαίνεται μεταξύ 0,4 % και 1,1 %·

ε) όσον αφορά τη ΒΑΛ, το Φεβρουάριο του 1995, η κύρια μέτοχός της ΑΤΕ προέβη σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου προκειμένου να της δώσει τη δυνατότητα να θέσει σε λειτουργία επενδυτικό σχέδιο που είχε σκοπό τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεών της ενόψει της κατασκευής νέων προϊόντων. Με την αύξηση της παραγωγής της η εταιρεία φιλοδοξούσε να βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση. Το εν λόγω σχέδιο δεν είχε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και η εταιρεία δεν κατόρθωσε να υπερβεί τις οικονομικές της δυσχέρειες, ενώ τον Αύγουστο του 1997, αναγκάστηκε να διακόψει τη δραστηριότητά της. Η παρέμβαση της τράπεζας δεν εμπίπτει στις κρατικές ενισχύσεις δεδομένου ότι, επενδύοντας στις θυγατρικές της, η εν λόγω τράπεζα επιδιώκει τη μεγιστοποίηση των κερδών της·

[3] ΕΕ C 72 της 10.3.1994, σ. 3.

στ) η ΣΥΝΕΛ είναι ιδιωτική επιχείρηση. Ουδέποτε (από το 1992, ημερομηνία απελευθέρωσης της αγοράς λιπασμάτων) επέβαλε ποσοστώσεις στην παραγωγή των προμηθευτριών βιομηχανιών λιπασμάτων. Οι όροι πληρωμής καθορίζονται με σύμβαση και μπορεί να διαφέρουν βάσει των αγοραζόμενων ποσοτήτων λιπασμάτων. Η ΣΥΝΕΛ είναι εταιρεία πανελλαδικής εμβέλειας με πελάτες σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια· οι επιλογές λοιπόν των προμηθευτών της γίνονται με γνώμονα το συγκριτικό πλεονέκτημα της γεωγραφικής τους θέσης. Έτσι, η ΠΚΤ/ΛΔ είναι η ανταγωνιστική όσον αφορά το κόστος μεταφοράς προς την Κεντρική και Νότια Ελλάδα, αφού οι ανταγωνιστές της είναι εγκατεστημένοι στη Βόρεια Ελλάδα.

V

Α. ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 92 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να εξετασθούν οι παρεμβάσεις της ΕΤΕ, του ελληνικού δημοσίου, της ΑΤΕ, της ΔΕΗ και, τέλος, της ΣΥΝΕΛ.

α) *Οι παρεμβάσεις της ΕΤΕ*

Βάσει της καταγγελίας στην παρούσα υπόθεση, η ΕΤΕ ελέγχεται έμμεσα από το ελληνικό Δημόσιο. Στο περιθώριο της παρούσας υπόθεσης, μια άλλη καταγγελία που αφορά επίσης τις δραστηριότητες της ΕΤΕ καταδεικνύει ότι η εν λόγω τράπεζα ταυτίζεται ουσιαστικά με το ελληνικό Δημόσιο αφού οι μετοχές της ανήκουν σε μεγάλο βαθμό στο κράτος και σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες της δεύτερης καταγγελίας, αν και αληθεύει ότι το κράτος κατέχει περίπου το 5 % του κεφαλαίου της τράπεζας, η συμμετοχή οργανισμών που ελέγχονται από το κράτος ανέρχεται σε 43,67 %. Η συνολική κρατική συμμετοχή ανέρχεται επομένως σε 48,779 %. Το υπόλοιπο 51,221 % κατανέμεται σε πλήθος μετόχων, οι οποίοι δεν έχουν κανέναν πραγματικό έλεγχο στην λειτουργία της τράπεζας.

Πάντοτε βάσει της ίδιας πηγής, το διοικητικό συμβούλιο εκλέγεται από τη συνέλευση των μετόχων. Ωστόσο, τουλάχιστον τέσσερα επί συνόλου δεκαπέντε μελών του συμβουλίου, ο διοικητής της τράπεζας και οι τρεις υποδιοικητές, που είναι ταυτόχρονα ο πρόεδρος και οι αντιπρόεδροι του συμβουλίου αντίστοιχα, διορίζονται από την κυβέρνηση πριν εμφανισθούν ενώπιον της συνέλευσης. Άλλα μέλη του συμβουλίου εκπροσωπούν δημόσια συμφέροντα, όπως λ.χ. ένας επίσκοπος, ο οποίος αντιπροσωπεύει την Εκκλησία της Ελλάδος η οποία, βάσει του Συντάγματος, δεν είναι διαχωρισμένη από το κράτος.

Σε άλλες υποθέσεις (κυρίως τις κρατικές ενισχύσεις ΝΝ 137/97 και ΝΝ 138/97 — Ελλάδα), η Επιτροπή υπέβαλε ερωτήσεις στις ελληνικές αρχές σχετικά με το δημόσιο ή ιδιωτικό χαρακτήρα της ΕΤΕ. Από τις παρασχεθείσες απαντήσεις, κυρίως εκείνες της τράπεζας, προκύπτει ότι, βάσει του άρθρου 91 του νόμου αριθ. 1892/1990, η ΕΤΕ δεν αποτελεί πλέον μέρος του δημόσιου τομέα δεδομένου ότι το κράτος δεν κατέχει πλέον ούτε το σύνολο ούτε την πλειοψηφία του κεφαλαίου της. Η άμεση συμμετοχή του κράτους στο κεφάλαιο της τράπεζας ανέρχεται σε 5,097 %, ενώ η συνολική συμμετοχή του δημοσίου ανέρχεται σε 49,194 %. Τα μερίδια που κατέχει ο δημόσιος τομέας δεν παρέχουν κανένα ειδικό δικαίωμα.

Το διοικητικό συμβούλιο εκλέγεται ελεύθερα και ελέγχεται από τη γενική συνέλευση των μετόχων. Όλες οι διατάξεις που επέτρεπαν στο κράτος να διορίζει ορισμένα μέλη του συμβουλίου καταργήθηκαν με το νόμο αριθ. 2076/1992. Ο ίδιος νόμος κατάργησε επίσης τις διατάξεις που επέβαλαν την υποχρεωτική εκπροσώπηση των δημόσιων οργανισμών από τα Υπουργεία Οικονομικών, Εργασίας κ.λπ. ή από τον κοινό εκπρόσωπό τους, κατά τη γενική συνέλευση των μετόχων. Ως εκ τούτου, οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν ότι δεν δύναται πλέον να συναχθεί ότι οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της τράπεζας είναι πράξεις του κράτους. Οι αποφάσεις της τράπεζας δεν συνιστούν επομένως κρατικές ενισχύσεις.

Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το χαρακτήρα της σύνθεσης του κεφαλαίου της τράπεζας, η πλειονότητα του οποίου ανήκει στον ιδιωτικό τομέα. Στο βαθμό που καμία από τις διαβιβασθείσες πληροφορίες δεν αποδεικνύει ότι το διοικητικό συμβούλιο της ΕΤΕ αποτελείται κατά πλειοψηφία από εκπροσώπους του δημόσιου τομέα, η Επιτροπή συνάγει το συμπέρασμα ότι η τράπεζα δεν ελέγχεται από το ελληνικό Δημόσιο.

Οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου δεν εμπίπτουν επομένως στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης. Το εν λόγω συμπέρασμα κοινοποιήθηκε ήδη στις ελληνικές αρχές από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, στις 24 Απριλίου 1997, στο πλαίσιο άλλης υπόθεσης. Κατά συνέπεια, τόσο η ενδεχόμενη διαγραφή του χρέους των 9 δισεκατομμυρίων δραχμών υπέρ της ΑΕΕΧΠΛ, όσο και ενδεχόμενη αναβολή των πληρωμών του χρέους της ΠΚΤ προς την ΕΤΕ — οι ελληνικές αρχές διαψεύδουν ότι έλαβαν χώρα δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις. Η Επιτροπή δύναται επομένως να κλείσει τη διαδικασία για τα θέματα αυτά, καθώς και για τα δάνεια που χορηγήθηκαν στην ΠΚΤ και τη ΛΔ. Μένει ωστόσο να εξετασθεί αν η τράπεζα θα είχε χορηγήσει δάνεια στις δύο αυτές εταιρείες αν δεν υπήρχαν οι εγγυήσεις του δημοσίου.

β) *Οι εγγυήσεις του δημοσίου υπέρ της ΠΚΤ και της ΛΔ*

Οι εν λόγω εγγυήσεις χορηγήθηκαν με υπουργικές αποφάσεις της 16ης Οκτωβρίου 1995, της 16ης Ιανουαρίου και της 23ης Ιουνίου 1996, και δημοσιεύτηκαν στην ελληνική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως [4] Δεδομένου ότι πρόκειται για μέτρα ad hoc, ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένες μονάδες παραγωγής κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας, οι ελληνικές αρχές διαβεβαίωσαν ότι ουδέποτε χορηγήθηκε δάνειο ύψους 500 εκατομμυρίων δραχμών του 1995. Οι αρχές παρουσίασαν επιστολή, με ημερομηνία 7 Οκτωβρίου 1997, την οποία απευθύνει το Υπουργείο Οικονομικών στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και από την οποία προκύπτει ότι η εγγύηση για το εν λόγω δάνειο ακυρώθηκε ελλείψει πραγματικών εγγυήσεων υπό μορφή υποθήκης πρώτης τάξεως. Πρέπει επομένως να συναχθεί ότι η ΠΚΤ δεν έτυχε κρατικής εγγύησης για δάνειο 500 εκατομμυρίων δραχμών. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δύναται να κλείσει τη σχετική διαδικασία.

Στις παρατηρήσεις τους κατά την κίνηση της διαδικασίας, οι ελληνικές αρχές δεν αμφισβητούν το χαρακτήρα της ενίσχυσης που διέπει τις εγγυήσεις υπέρ της ΠΚΤ (η ακύρωση των οποίων αποδείχθηκε μόνο στη συνέχεια) και της ΛΔ. Θεωρούν ότι πρόκειται για ενισχύσεις λειτουργίας που χορηγήθηκαν για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών αναγκών.

[4] ΦΕΚ 876 της 20ής Οκτωβρίου 1995, ΦΕΚ 34 της 19ης Ιανουαρίου 1996 και ΦΕΚ 658 της 30ής Ιουλίου 1996.

Οι ελληνικές αρχές υποστηρίζουν επίσης ότι οι εξεταζόμενες κρατικές παρεμβάσεις δεν είχαν αντίκτυπο στο ενδοκοινοτικό εμπόριο λόγω της περιορισμένης ισχύος του μεριδίου της Ελλάδος στις εν λόγω συναλλαγές, όπως περιγράφεται από την Επιτροπή κατά την κίνηση της διαδικασίας. Δύναται επομένως να συναχθεί, παρότι οι ελληνικές αρχές δεν το πράττουν και αντιφάσκουν με την προγενέστερη επιχειρηματολογία τους, ότι τα εν λόγω μέτρα δεν συνιστούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

Το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθεί. Στην πραγματικότητα, η Ελλάδα έχει κάποιο μερίδιο, έστω και ασθενές, στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, όπως ανέφερε η Επιτροπή κατά την κίνηση της διαδικασίας. Στην περίπτωση εκείνη, η Επιτροπή είχε καταδείξει ότι οι συναλλαγές στην κοινοτική αγορά λιπασμάτων ήταν αξιοσημείωτες: 16,8 εκατομμύρια τόνοι το 1992 και 19,5 εκατομμύρια τόνοι το 1994. Οι εξαγωγές της Ελλάδας προς τα άλλα κράτη μέλη αντιστοιχούσαν (σε όγκο) 0,66 % των ενδοκοινοτικών συναλλαγών το 1993 και σε 0,44 % το 1994. Πάντοτε σε όγκο, το 1993, οι εισαγωγές της Ελλάδας αντιστοιχούσαν στο 1,1 % και το 1994 στο 0,89 % των ενδοκοινοτικών συναλλαγών του τομέα. Η Επιτροπή έκλεισε την εξέταση της αγοράς λιπασμάτων διευκρινίζοντας ότι οι εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη καλύπτουν ποσοστό μεταξύ 10, % και 15 % (βάσει των εκτιμήσεων) των αναγκών της χώρας.

Η σημασία των συναλλαγών τονίσθηκε επίσης από τρίτους που παρενέβησαν κατά την παρούσα διαδικασία. Σύμφωνα με μια από τις ευρωπαϊκές ενώσεις παραγωγών λιπασμάτων που παρενέβησαν στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, οι εισαγωγές λιπασμάτων της Ελλάδας κυμαίνονται μεταξύ 350 000 και 400 000 τόνων, εκ των οποίων 150 000 τόνοι αφορούν είδη λιπασμάτων που παράγονται στην Ελλάδα. Από αυτούς τους 150 000 τόνους, το 90 % προέρχεται από μέλη της προαναφερθείσας ένωσης.

Επιπλέον, σύμφωνα με άλλη ένωση παραγωγών, η οποία παρενέβη κατά την παρούσα διαδικασία, το 1996 η Ελλάδα εισήγαγε 63 700 τόνους λιπασμάτων από άλλα κράτη μέλη, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 5 % περίπου της εθνικής κατανάλωσης.

Στο βαθμό που οι ελληνικές αρχές αναγνωρίζουν ότι η ΛΔ εξήγε μέρος της παραγωγής της προς τα άλλα κράτη μέλη, η Επιτροπή συνάγει το συμπέρασμα ότι η κρατική παρέμβαση με σκοπό τη διατήρηση της βιωσιμότητας της εταιρείας επηρεάζει την παραγωγή της και, κατά συνέπεια, τις εξαγωγές της. Ως εκ τούτου, η εν λόγω κρατική παρέμβαση επηρεάζει τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Όσον αφορά την αλλοίωση των όρων του ανταγωνισμού, το Πανόραμα της Κοινοτικής Βιομηχανίας του 1997 ([5]) αναφέρει ότι στη Δυτική Ευρώπη, το εμπόριο λιπασμάτων συρρικνώθηκε κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του '90 και επλήγη από κάμψη της κατανάλωσης και ελαφρώς αυξημένες τιμές. Η οικονομική κατάσταση των παραγωγών της Δυτικής Ευρώπης επιδεινώθηκε με την αύξηση των εισαγωγών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ανταγωνισμό, στις υπεράλιες αγορές, των παραγωγών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Η εξέλιξη αυτή επιτάχυνε την πορεία αναδιάρθρωσης και τη διακοπή λειτουργίας πολλών εργοστασίων. Η πορεία αυτή συνεχίζεται ακόμη και σήμερα σε ορισμένα κράτη μέλη. Το 1983, ο κοινοτικός τομέας λιπασμάτων απασχολούσε 140 000 άτομα, ενώ το 1995 ο αριθμός μειώθηκε σε 20 000.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '90, ο τομέας ανέκτησε την ανταγωνιστικότητά του και είναι πάλι σε θέση, από τεχνική και οικονομική άποψη, να εξυπηρετήσει την ευρωπαϊκή αγορά όσον αφορά τις ζητούμενες ποσότητες και ποιότητες λιπασμάτων. Σύμφωνα με τις προβλέψεις, η αγορά εμφανίζεται σταθερή στο εγγύς μέλλον. Η εξέλιξη αυτή ήταν αντιληπτή το 1995, αφού το Πανόραμα της Κοινοτικής Βιομηχανίας του έτους αυτού ([6]) ανέφερε σταθεροποίηση της παραγωγής για τα προσεχή έτη, ύστερα από σειρά ετών πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας και ασθενούς ζήτησης.

Στο βαθμό που οι κρατικές παρεμβάσεις έχουν σκοπό να επιβραδύνουν την αναδιάρθρωση του εν λόγω τομέα στην Ελλάδα, ενώ στα άλλα κράτη μέλη η διαδικασία αυτή έχει ήδη πραγματοποιηθεί ή συνεχίζεται σε ορισμένα, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η ενίσχυση στρεβλώνει τον ανταγωνισμό.

Τη διαπίστωση αυτή συμμερίζονται και τα ενδιαφερόμενα μέρη που παρενέβησαν στο πλαίσιο της διαδικασίας, τα οποία υπογράμμισαν εξάλλου ότι υφίστανται ανταγωνιστικό μειονέκτημα έναντι των ενισχυόμενων επιχειρήσεων, δεδομένου ότι η κρατική στήριξη επιτρέπει στις τελευταίες να εξακολουθούν να πωλούν με ζημία.

Βάσει των πληροφοριών που κοινοποίησαν οι ενδιαφερόμενοι τρίτοι, και τις οποίες δεν αμφισβήτησαν οι ελληνικές αρχές, οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι ΠΚΤ και ΛΔ δεν τις εμπόδισαν, (ούτε τη ΒΑΛ) να πωλήσουν, κατά το 1994 και 1995, την παραγωγή τους σε τιμές κατώτερες κατά 9 % έως 25 % των τιμών που ισχύουν στην αγορά. Αυτό, πάντοτε βάσει της ίδιας πηγής, οφείλεται σε μια σταθερή πολιτική των υπόψη εταιρειών να προτείνουν συστηματικά τιμές κατώτερες από εκείνες των άλλων προμηθευτών. Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η αιτίαση αυτή ήταν μιά από τις πρώτες που ήγειρε ο καταγγέλων στην παρούσα υπόθεση.

Κατά συνέπεια, συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι ενισχύσεις υπό μορφή κρατικών εγγυήσεων επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Οι κρατικές εγγυήσεις υπέρ της ΛΔ συνιστούν επομένως κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

Παρότι η παρούσα ανάλυση αρκεί αφ' εαυτής να καταδείξει το χαρακτήρα κρατικής ενίσχυσης των εξεταζόμενων μέτρων, η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να σχολιάσει επικουρικώς ορισμένους ισχυρισμούς των ελληνικών αρχών. Πράγματι, οι ελληνικές αρχές κάνουν αναφορά στοιχείων βάσει των οποίων θα μπορούσε να υποτεθεί ότι οι εν λόγω εγγυήσεις δεν αποτελούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης. Ωστόσο, σε κανένα σημείο δεν διαβεβαιώνουν ρητά ότι πρόκειται για κάτι τέτοιο.

Στην επιστολή τους της 21 ης Νοεμβρίου 1997, οι ελληνικές αρχές αναφέρουν ότι, στο πλαίσιο της εκκαθάρισης της εταιρείας ΛΔ, τα στοιχεία του ενεργητικού της επαρκούν μετά την εκποίησή τους για να καλύψουν όχι μόνο τις οφειλές της έναντι της ΕΤΕ, αλλά και τις οφειλές της έναντι τρίτων. Εξάλλου, πάντοτε σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, η αντικειμενική αξία των οικοδομήσιμων εκτάσεων και άλλων ακίνητων περιουσιακών στοιχείων της ΛΔ ανερχόταν σε 16,34 δισεκατομμύρια δραχμές. Αυτό επιβεβαιώνεται από δήλωση που υποβλήθηκε στην Οικονομική Εφορία Πειραιά.

([5]) Υπηρεσία επισήμων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1997.

([6]) Υπηρεσία επισήμων εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1995.

Πράγματι, η δήλωση αυτή χρονολογείται από το 1993 και δεν είναι συνεπής προς το τίμημα αγοράς που κατέβαλε η ΕΤΕ (ή η ΠΚΤ) για τα εν λόγω στοιχεία ενεργητικού, δηλαδή 9 δισεκατομμύρια δραχμές, πάντοτε το 1993. Πράγματι, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, η αγορά των περιουσιακών στοιχείων από την ΕΤΕ πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια δημόσιας πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Επομένως, η τελευταία αυτή αξία πρέπει να ληφθεί υπόψη, κατά περίπτωση, ως εκτίμησή αγοράς για το 1993. Εξάλλου, στον ισολογισμό της ΠΚΤ έχει εγγραφεί ποσό αυτής της τάξης.

Οι ελληνικές αρχές αναφέρουν ότι κάθε προσημείωση υποθήκης για τις δανειοδοτήσεις που χορήγησε η ΕΤΕ στην ΛΔ καλύπτεται επομένως χωρίς πρόβλημα, από την αντικειμενική αξία των γηπέδων και άλλων ακίνητων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Διευκρινίζουν τέλος ότι η αξία της προσημείωσης της ΕΤΕ επί των περιουσιακών στοιχείων της ΛΔ ανέρχονται σε 5 δισεκατομμύρια δραχμές. Επιπλέον, στην επιστολή της 7ης Ιανουαρίου 1997, οι ελληνικές αρχές διαβεβαιώνουν ότι ουδέποτε ετέθη πρόβλημα σχετικά με τη δανειοληπτική ικανότητα της επιχείρησης, χωρίς να μπορεί να διευκρινισθεί αν πρόκειται για την ΠΚΤ ή τη ΛΔ, εφόσον, χάρη στον κύκλο εργασιών της και στα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία που μπορούσε να υποθηκεύσει, μπορούσε να εξασφαλίσει τα απαιτούμενα κεφάλαια κινήσεως από οποιαδήποτε τράπεζα.

Υπενθυμίζοντας ότι οι ελληνικές αρχές δεν επιβεβαιώνουν σε κανένα σημείο ότι οι πραγματικές εγγυήσεις που ήταν σε θέση να προσφέρει η ΛΔ της επέτρεπαν να λάβει τα δάνεια που προορίζονταν για την κάλυψη των ζημιών της χωρίς να χρειασθεί να προσφύγει στην κρατική εγγύηση, τα προαναφερθέντα στοιχεία απαιτούν πολλαπλό σχολιασμό.

Καταρχήν, η ΛΔ, η οποία συστάθηκε αποκλειστικά για την εκμετάλλευση του εργοστασίου, χρησιμοποιεί βάσει χρηματοδοτικής μίσθωσης τις εγκαταστάσεις ιδιοκτησίας της ΠΚΤ και, κατά συνέπεια, δεν είναι ιδιοκτήτρια. Αυτό επιβεβαιώνεται από την ανάγνωση των ισολογισμών της ΛΔ οι οποίοι δεν περιλαμβάνουν, στα ακίνητα στοιχεία ενεργητικού, καμία αναφορά σχετική με γήπεδα ή κτίρια. Επομένωση ΛΔ δεν διαθέτει 16,34 δισεκατομμύρια πάγια περιουστακά στοιχεία. Διερωτάται λοιπόν κανείς πώς τα μετριοπαθή πάγια περιουσιακά της ΛΔ (36 εκατομμύρια δραχμές το 1995 και 40 εκατομμύρια το 1996), το μετοχικό κεφάλαιο της οποίας είναι εξάλλου αρνητικό, επαρκούν για την κάλυψη των οφειλών της (5,67 δισεκατομμύρια δραχμές το 1995 και 7,5 δισεκατομμύρια το 1996). Τα τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία είναι λίγο περισσότερα, αλλά πάντοτε ανεπαρκή (4,45 δισεκατομμύρια δραχμές το 1995 και 4,5 το 1996).

Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι, αντίθετα με ό,τι συνέβη για την κρατική εγγύηση επί του δανείου των 500 εκατομμυρίων δραχμών υπέρ της ΗΚΤ, κανένα στοιχείο δεν αποδεικνύει ότι το ελληνικό Δημόσιο απαίτησε από την ΛΔ να εγγράψει υποθήκη που να καλύπτει το σύνολο των ακίνητων περιουσιακών στοιχείων του εργοστασίου λιπασμάτων της Δραπετσώνας.

Επιπλέον, θα μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι η ΠΚΤ εγγυάται υπέρ της ΛΔ, υποθηκεύοντας, λόγου χάρη, μέρος των προαναφερθέντων πάγιων στοιχείων ενεργητικού. Αυτό ούτε υποστηρίχθηκε ούτε αποδείχθηκε από τις ελληνικές αρχές στη διάρκεια της παρούσας διαδικασίας. Διερωτάται εξάλλου κανείς πώς η ΠΚΤ θα είχε χορηγήσει εγγύηση τέτοιου είδους, αφού δεν επιθυμούσε να χορηγήσει πραγματικές εγγυήσεις στο δημόσιο έναντι της κρατικής εγγύησης επί του προαναφερθέντος δανείου ύψους 500 εκατομμυρίων δραχμών.

Όσον αφορά τις προσημειώσεις υποθήκης της ΕΤΕ επί των περιουσιακών στοιχείων της ΛΔ ΑΕ, αξίας 5 δισεκατομμερίων δραχμών, τα έγγραφα που προσκόμισαν οι ελληνικές αρχές φανερώνουν ότι το υποθηκοφυλακείο πιστοποίησε ότι στις 17 Ιουλίου 1995 η ΕΤΕ κατείχε υποθήκη αναφορικά με το ποσό αυτό έναντι τη ΠΚΤ, η οποία ενεγράφη το 1994. Η εν λόγω υποθήκη δεν καλύπτει διόλου τα περιουσιακά στοιχεία της ΛΔ, η οποία την εποχή εκείνη δεν είχε ακόμη ιδρυθεί.

Οι ελληνικές αρχές εξηγούν επίσης ότι οι χρηματοδοτήσεις που χορήγησε η ΕΤΕ στην ΠΚΤ και, από το 1996 στη ΛΔ, πραγματοποιούνται βάσει χρηματοπιστωτικών κριτηρίων καθαρά τραπεζικού χαρακτήρα. Οι όροι (επιτόκια, εμπράγματες ασφάλειες κ.λπ.) των δανείων που χορηγούνται ως κεφάλαια κινήσεως είναι εκείνοι που εφαρμόζει συνήθως η ΕΤΕ έναντι εταιρειών δανειοληπτικής ικανότητας ανάλογης με την ικανότητα της υπόψη επιχείρησης.

Ενδέχεται να διερωτηθεί κανείς σχετικά με την οικονομική λογική των δανείων αυτών. Στην πραγματικότητα, η χορήγηση κεφαλαίου κινήσεως σε μια επιχείρηση έχει σκοπό να της επιτρέψει να ρυθμίσει τα τρέχοντα χρέη της και όχι να πραγματοποιήσει διαρθρωτικές μετατροπές για τη βελτίωση της κατάστασής της. Εξάλλου, δεδομένης της προγραμματιζόμενης διακοπής της λειτουργίας του εργοστασίου λιπασμάτων, είναι αμφίβολο κατά πόσο άλλοι τραπεζικοί οργανισμοί θα είχαν χορηγήσει μακροπρόθεσμα δάνεια στη ΛΔ.

Στην επιστολή τους της 21ης Νοεμβρίου 1997, οι ελληνικές αρχές αναφέρουν ότι «με τις παρασχεθείσες εγγυήσεις για δάνεια ύψους 1,2 δισεκατομμυρίων δραχμών και 0,6 δισεκατομμυρίων δραχμών αντιστοίχως, το εργοστάσιο της Δραπετσώνας έλαβε αντίστοιχα δάνεια από την ΕΤΕ τα για την κάλυψη των ζημιών των ετών 1994, 1995 και 1996».

Η διαβεβαίωση αυτή οδηγεί σε πολλαπλό σχολιασμό. Πρώτον, υποδηλώνει ότι τα δάνεια χορηγήθηκαν μόνον αφού το κράτος συναίνεσε να καταστεί εγγυητής της εταιρείας. Πράγματι, σύμφωνα με την επιστολή των ελληνικών αρχών της 21ης Νοεμβρίου 1997, το δάνειο του 1,2 δισεκατομμυρίων δραχμών χορηγήθηκε στη ΛΔ στις 16 Ιανουαρίου 1996, ημερομηνία έκδοσης της υπουργικής απόφασης που ενέκρινε την εγγύηση. Το κείμενο της απόφασης αυτής χρησιμοποιεί εξάλλου χρόνο μέλλοντα για να αναφερθεί στη χορήγηση του δανείου αφού αναφέρει ότι «η χορήγηση και η εξυπηρέτηση του δανείου θα είναι σύμφωνες με τους όρους που περιλαμβάνονται στο έγγραφο της Εθνικής Τράπεζας (ΕΤΕ) της 7ης Σεπτεμβρίου 1995.…» Αν η ΛΔ ήταν σε θέση να εφοδιασθεί τα κεφάλαια αυτά από την αγορά χωρίς κρατική εγγύηση, είναι απορίας άξιον πώς η ΕΤΕ περίμενε μέχρι τις 16 Ιανουαρίου 1996, δηλαδή την ίδια ημέρα που χορηγήθηκε η κρατική εγγύηση, ενώ σύμφωνα με το προαναφερθέν διάταγμα, οι όροι του δανείου ήταν γνωστοί από τις 7 Σεπτεμβρίου 1995. Πρέπει να υπενθυμισθεί εκ νέου ότι κατά την ημερομηνία αυτή η ΛΔ δεν υπήρχε ακόμη, αφού δημιουργήθηκε στις 30 Νοεμβρίου 1995.

Δεύτερον, η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν γίνεται ιδιαίτερα πιστευτό το γεγονός ότι η ΕΤΕ δεν λαμβάνει υπόψη την χρηματοπιστωτική κατάσταση μιας επιχείρησης στην οποία προτίθεται να χορηγήσει δάνειο ούτε ότι η πλειονότητα των πελατών της ΕΤΕ βρίσκεται στην ίδια χρηματοπιστωτική κατάσταση με τη ΛΔ. Κανονικά η Εθνική Τράπεζα θα έπρεπε, όπως κάθε άλλη εμπορική τράπεζα, να λάβει υπόψη τον οικονομικό κίνδυνο που συνοδεύει μιά τόσο προβληματική επιχείρηση και να προσαρμόσει τους ενδεχόμενους όρους δανεισμού στον κίνδυνο αυτό. Είναι επομένως απολύτως εύλογο ότι η ΕΤΕ επεφύλαξε στη ΛΔ την ίδια μεταχείριση με άλλες εταιρείες, αφού πρώτα έλαβε την κρατική εγγύηση η οποία ήρε κάθε κίνδυνο για την πιστώτρια τράπεζα.

Δεν γίνεται επίσης ιδιαίτερα πιστευτός ο ισχυρισμός ότι η ΛΔ δεν αντιμετώπιζε προβλήματα δανειοδότησης σε κανονικές συνθήκες οικονομίας της αγοράς, αφού οι λογαριασμοί της για το 1996 αποδεικνύουν ότι δεν κατόρθωσε να εξοφλήσει οφειλή 3,76 δισεκατομμυρίων δραχμών με λήξη προθεσμίας καταβολής το ίδιο έτος. Η μόνη λογική εξήγηση πρέπει να αναζητηθεί σε σημείωμα των ελεγκτών στον ισολογισμό του 1996 όπου αναφέρεται ότι τα αναφερόμενα 3,76 δισεκατομμύρια δραχμές απολάβουν όλα κρατικής εγγύησης. Αυτό σημαίνει ότι το 1996, το 87,6 % των βραχυπρόθεσμων οφειλών έναντι των τραπεζών αντιστοιχούσε σε ληξιπρόθεσμες καταβολές χρεών που είχαν την εγγύηση του δημοσίου.

Ο ισολογισμός του 1995 φανερώνει ήδη ότι η ΛΔ αντιμετώπιζε σοβαρές δυσχέρειες να εξοφλήσει τα τραπεζικά της δάνεια, αφού είχε ήδη φθάσει στη λήξη της προθεσμίας οφειλής βραχυπρόθεσμου χρέους ύψους 1,16 δισεκατομμυρίων δραχμών με εγγύηση του δημοσίου. Αυτό αντιστιχούσε ήδη στο 82 % του βραχυπρόθεσμου τραπεζικού της χρέους. Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι το υπόλοιπο ποσό των βραχυπρόθεσμων τραπεζικών χρεών δεν είχε επίσης την εγγύηση του δημοσίου, ούτε οι ελληνικές αρχές έχουν υποστηρίξει κάτι τέτοιο.

Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ελληνικές αρχές δεν απέδειξαν ότι η ΛΔ θα μπορούσε να έχει λάβει δάνεια για την κάλυψη των ζημιών εκμετάλλευσης των ετών 1994, 1995 και 1996 χωρίς την εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου.

Ως εκ τούτου, οι συγκεκριμένες εγγυήσεις επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό. Πράγματι, επέτρεψαν στο εργοστάσιο λιπασμάτων να αντεπεξέλθει στις δυσχέρειες λειτουργίας τις οποίες αντιμετώπιζε, ενώ η μείωση της παραγωγικής ικανότητας την οποία επέβαλε το κράτος δεν του επέτρεψε να πραγματοποιήσει επαρκείς πωλήσεις ώστε να φθάσει στο νεκρό σημείο αποδοτικότητας.

Οι εξεταζόμενες εγγυήσεις παρεμποδίζουν συνεπώς τη φυσιολογική αναδιάρθρωση του τομέα στην Ελλάδα, η οποία έχει ήδη λάβει χώρα στα περισσότερα άλλα κράτη μέλη, αφού έχουν ως αποτέλεσμα να διατηρούν προσωρινά τεχνητά βιώσιμη μια επιχείρηση που δεν κατορθώνει να εμφανίσει κέρδη και η οποία πρέπει να παύσει αμετάκλητα τις δραστηριότητές της το 2000. Επιπλέον, η τεχνητή διατήρηση της δραστηριότητας της ΠΚΤ και της ΛΔ δεν επιτρέπει σε άλλους εθνικούς ή κοινοτικούς παραγωγούς να αναλάβουν το μερίδιό της στην αγορά. Ως εκ τούτου, οι εξεταζόμενες εγγυήσεις συνιστούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

Οι ελληνικές αρχές δεν ήταν σε θέση να αποδείξουν, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, ότι η ΛΔ θα μπορούσε να έχει λάβει τα δάνεια που προορίζονταν για την κάλυψη των ζημιών εκμετάλλευσης των ετών 1994, 1995 και 1996 χωρίς την εγγύηση του δημοσίου, κυρίως εξαιτίας της δυσχερέστατης χρηματοπιστωτικής κατάστασης της δικαιούχου εταιρείας. Από την εξεταστική διαδικασία δεν προκύπτει κανένα στοιχείο που να επιτρέπει την ανατροπή της εκτίμησης η οποία διατυπώθηκε κατά την κίνηση της διαδικασίας, βάσει της οποίας οι εγγυήσεις συμπίπτουν με το εγγυηθέν ποσόν, μείον προμήθεια 1 % επί του ποσού του δανείου, η οποία καταβλήθηκε για την εξασφάλιση της εγγύησης.

Κανένας ιδιώτης επενδυτής δεν θα είχε συνεχίσει χωρίς την εγγύηση του δημοσίου τη ζημιογόνο δραστηριότητα, η οποία επιπλέον αφορά περιορισμένο χρονικό διάστημα και με αυξανόμενο βάρος ζημιών, λόγω της αδυναμίας πραγματοποίησης επαρκών πωλήσεων για την επίτευξη του νεκρού σημείου αποδοτικότητας. Εύλογο είναι ότι με τις συνθήκες αυτές η μέτοχος ΕΤΕ προτίμησε να χορηγήσει στη ΛΔ τα δάνεια που καλύπτονταν από την κρατική εγγύηση παρά να προβεί σε αναδιάταξη του κεφαλαίου της εταιρείας, αφού στην πρώτη περίπτωση η τράπεζα δεν διέτρεχε κανένα κίνδυνο απώλειας των επενδυθέντων ποσών.

Βάσει των ισολογισμών της εταιρείας και των αποφάσεων που αφορούν τη χορήγηση των εγγυήσεων, η Επιτροπή δεν δύναται να αποκλείσει ότι έχει επέλθει κινητοποίηση του συνόλου ή σημαντικού μέρους των κρατικών εγγυήσεων για τα δάνεια που έλαβε η ΛΔ. Πράγματι, τα διατάγματα χορήγησης των εγγυήσεων προβλέπουν ότι το κράτος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει στην ΕΤΕ κάθε δόση του δανείου που δεν εξοφλείται δύο μήνες μετά την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας καταβολής. Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τον ισολογισμό του 1996, η ΛΔ είχε ληξιπρόθεσμα χρέη ύψους 3,76 δισεκατομμυρίων δραχμών (συμπεριλαμβανομένων των τόκων), που συνίσταντο σε δάνεια με εγγύηση του δημοσίου.

γ) *Η αύξηση του κεφαλαίου της ΒΑΛ και η οφειλή προς τη ΔΕΗ*

i) Το Φεβρουάριο του 1995, η ΑΤΕ, κύρια μέτοχος της ΒΑΛ, προέβη σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας κατά ένα δισεκατομμύριο δραχμές (1 000 000 041 δραχμές, σύμφωνα με τον ισολογισμό της χρήσης 1995), προκειμένου η τελευταία να προβεί σε υλοποίηση επενδυτικού προγράμματος εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεών της για την παραγωγή νέων προϊόντων.

Οι ελληνικές αρχές παρουσιάζουν την πράξη αυτή ως συνήθη εμπορική πράξη. Το επενδυτικό πρόγραμμα συνίστατο σε μηχανολογικό εξοπλισμό αυτοματοποίησης της γραμμής φόρτωσης-ενσάκκισης και κατασκευή αποθήκης πρώτων και βοηθητικών υλών. Με τον τρόπο αυτό, ή εταιρεία φιλοδοξούσε να βελτιώσει τη χρηματοοικονομική της κατάσταση μέσω της αύξησης της παραγωγής. Οι ελληνικές αρχές αναγνωρίζουν ωστόσο ότι το πρόγραμμα απέτυχε και ότι η εν λόγω πράξη υπήρξε κακή επιλογή της ΑΤΕ.

Προκειμένου να συναχθεί ότι η εν λόγω εισφορά κεφαλαίου δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, θα έπρεπε να αποδειχθεί ότι η ΑΤΕ συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής σε συνήθεις συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Οι αρχές που εφαρμόζονται προκειμένου να καθορισθεί εάν μια κρατική επιχείρηση συμπεριφέρεται ως ιδιώτης επενδυτής σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 92 και 93 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 5 της οδηγίας 80/723/ΕΚ της Επιτροπής περί της διαφάνειας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα ([7]).

Η εξέταση των λογαριασμών της ΒΑΛ φανερώνει ότι η εν λόγω εταιρεία άρχισε να εμφανίζει ζημίες τουλάχιστον από το 1992 και μέχρι το 1996, κατά τον τελευταίο ισολογισμό που έχει στην κατοχή της η Επιτροπή. Ωστόσο, κανένα στοιχείο δεν συνηγορεί στην εκτίμηση ότι η επενδύτρια ΑΤΕ μπορούσε να αναμένει ικανοποιητική απόδοση της επένδυσής της, στο βαθμό που επί πολλά έτη άφησε την κατάσταση της επιχείρησης να επιδεινωθεί χωρίς καμία παρέμβαση.

([7]) ΕΕ C 307 της 13.11.1993, σ. 3.

Ούτε οι ελληνικές αρχές ούτε η ΑΤΕ διαβίβασαν στην Επιτροπή αναλυτικό σχέδιο εξυγίανσης το οποίο θα έπρεπε να έχει εκπονήσει η Τράπεζα για να αποκαταστήσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της ΒΑΛ και το οποίο θα αποδείκνυε την αποδοτικότητα της επένδυσης της ΑΓΕ. Εξάλλου, οι ελληνικές αρχές κοινοποίησαν μια μελέτη που εκπόνησε το 1994 το Υπουργείο Βιομηχανίας σχετικά με την αποδοτικότητα των τεσσάρων εργοστασίων λιπασμάτων που υπάρχουν στην Ελλάδα. Η μελέτη απαριθμεί τα προβλήματα της ΒΑΛ και προτείνει ορισμένες λύσεις για την αντιμετώπισή τους.

Στη σειρά των δυσχερειών, εμφανίζεται η αχρήστευση και η διακοπή, το 1991, της λειτουργίας μέρους των μονάδων παραγωγής, το γεγονός ότι μετά την ανάκαμψη της παραγωγής λιπασμάτων, το 1992, οι πωλήσεις ήταν ανεπαρκείς για να επιτύχουν το νεκρό σημείο και κυρίως η οφειλή ύψους 4,5 δισεκατομμυρίων δραχμών την οποία απαιτεί η ΔΕΗ.

Όσον αφορά τις λύσεις, η μελέτη συνιστά τη συντήρηση (υπολογιζόμενο κόστος 350 εκατομμυρίων δραχμών) και τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων (υπολογιζόμενο κόστος 3,6 δισεκατομμυρίων δραχμών), την επίλυση των προβλημάτων εφοδιασμού με αμμωνία, την βελτίωση των πωλήσεων στην εγχώρια αγορά, κυρίως στις περιοχές που επιτρέπουν την πρόσβαση με χαμηλό κόστος μεταφοράς, συμφωνία με τη ΣΥΝΕΛ για την εξασφάλιση ορισμένου όγκου πωλήσεων και, τέλος, την εξεύρεση συμφωνίας με τη ΔΕΗ, δεδομένου ότι η υποχρέωση εξόφλησης του χρέους συνεπαγόταν αύξηση της τιμής των λιπασμάτων που θα οδηγούσε αναπόφευκτα στην παύση της δραστηριότητας της επιχείρησης.

Λόγω των δυσχερειών αυτών, στα τέλη της χρήσης 1993, το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας εξακολουθούσε να είναι ελάχιστα θετικό, δηλαδή 1,6 εκατομμύρια δραχμές έναντι κεφαλαίου 3,37 δισεκατομμυρίων. Στα τέλη του 1994, ήταν αρνητικό κατά 800 εκατομμύρια περίπου και, στα τέλη του 1995, παρά την προαναφερθείσα αύξηση κεφαλαίου, εξακολουθούσε να είναι αρνητικό κατά 500 εκατομμύρια δραχμές περίπου. Στα τέλη του 1996, το μετοχικό κεφάλαιο ανερχόταν σε 1,4 δισεκατομμύρια. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στις συσσωρευμένες ζημίες κατά τις διάφορες χρήσεις. Η κατάσταση της επιχείρησης φαίνεται ότι υποβαθμίσθηκε μέχρι σημείου να τεθεί υπό εκκαθάριση το 1997 ([8]).

Σύμφωνα με τους ισολογισμούς που έχει στην κατοχή της η Επιτροπή, το άρθρο 47 του νόμου αριθ. 2190/1920 εφαρμόζεται στην ΒΑΛ τουλάχιστον από το 1992. Το άρθρο αυτό προβλέπει ότι το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να συγκαλέσει γενική συνέλευση εντός έξι μηνών από το τέλος της χρήσης εκμετάλλευσης αν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου μιας επιχείρησης είναι λιγότερο από το ήμισυ του ονομαστικού του κεφαλαίου. Η γενική συνέλευση πρέπει εν συνεχεία να αποφασίσει αν θα προβεί σε διάλυση της εταιρείας ή θα λάβει άλλα μέτρα. Κατά συνέπεια, από τα μέσα του 1993, η ΑΤΕ έπρεπε να έχει προβεί σε εκκαθάριση της ΒΑΛ ή να λάβει μέτρα για την αναδιάρθρωσή της. Ωστόσο, μόλις δύο χρόνια αργότερα, το Νοέμβριο του 1995, η τράπεζα αποφάσισε να προβεί σε αναδιάταξη του κεφαλαίου της θυγατρικής της ΒΑΛ.

Αυτή η εισφορά κεφαλαίου φαίνεται ανεπαρκής για να τροποποιήσει σημαντικά τη χρηματοπιστωτική κατάσταση της επιχείρησης δεδομένου ότι ισοδυναμεί τουλάχιστον με το ένα τέταρτο των συσσωρευθεισών ζημιών, δεν επιτρέπει τη βελτίωση του μετοχικού κεφαλαίου με τρόπο που να απαλλάσσει την εταιρεία από την εφαρμογή του άρθρου 47 δεδομένου ότι τα κεφάλαια εξακολουθούν να παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αρνητικά και, τέλος, μόλις καλύπτει τη διαφορά μεταξύ του τρέχοντος ενεργητικού και παθητικού της επιχείρησης. Επιπλέον, η εν λόγω εισφορά δεν αρκεί για την κάλυψη του κόστους εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων όπως το εκτίμησαν οι ελληνικές αρχές στην προαναφερθείσα έκθεση. Προς τούτο, πρέπει να σημειωθεί ότι το επενδυτικό πρόγραμμα της ΑΤΕ, όπως το περιγράφουν οι ελληνικές αρχές, αφορά αποκλειστικά την αύξηση των πωλήσεων λιπασμάτων, χωρίς να έχει ληφθεί προφανώς υπόψη κανένα από τα υπόλοιπα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην προαναφερθείσα μελέτη.

Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή ([9]), η εισφορά κεφαλαίου αποσκοπούσε στη χρηματοδότηση της αγοράς πρώτων υλών και όχι στον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων. Τουλάχιστον μερική επιβεβαίωση αυτού προέρχεται από το σχετικό ισολογισμό του έτους 1995, όπου παρατηρείται ότι το κόστος παραγωγής αυξήθηκε κατά 800 εκατομμύρια δραχμές σε σχέση με το 1994 και τα αποθέματα κατά 200 εκατομμύρια. Κατά το ίδιο διάστημα, ο εξοπλισμός και τα μηχανήματα αυξήθηκαν κατά 34 εκατομμύρια και τα κτίρια και η δόμηση κατά 100 εκατομμύρια περίπου. Εάν η ερμηνεία είναι ορθή, θα επρόκειτο για ένα πρόσθετο επιχείρημα που ενισχύει την άποψη ότι η εισφορά κεφαλαίου δεν αποσκοπούσε στην τροποποίηση της διάρθρωσης της επιχείρησης μέσω του εξορθολογισμού των δαπανών αλλά, σε μιά προσπάθεια συνέχισης της δραστηριότητας του εργοστασίου και αύξησης της, παραγωγής του.

Είτε στη μια είτε στην άλλη περίπτωση, η εισφορά κεφαλαίου της ΑΤΕ προς τη ΒΑΛ δεν ήταν επαρκής για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης, ενώ δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή κανένα άλλο μέτρο εξυγίανσης που έπρεπε να έχουν λάβει οι μέτοχοι σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και βάσει των οδηγιών της έκθεσης του Υπουργείου Βιομηχανίας. Αυτή η έλλειψη συμπληρωματικών μέτρων εξηγεί ενδεχομένως το λόγο πτώχευσης της εταιρείας.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η κρατική τράπεζα ΑΤΕ άφησε τη χρηματοπιστωτική κατάσταση της ΒΑΛ να επιδεινωθεί χωρίς να παρέμβει επί δύο τουλάχιστον έτη και, ακόμη και όταν αποφασίσθηκε, η παρέμβαση ήταν ανεπαρκής για να αποκαταστήσει τη βιωσιμότητα της επιχείρησης, συνάγεται ότι η τράπεζα δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής σε συνήθεις συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Κατά συνέπεια, η αύξηση του κεφαλαίου της ΒΑΛ κατά ένα δισεκατομμύριο δραχμές πρέπει να θεωρηθεί ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

([8]) Σύμφωνα με το Fertilizer Week της 23ης Μαρτίου 1998, η ΒΑΛ ετέθη προς πώληση από τον εκκαθαριστή της στις αρχές του 1998.

([9]) Fertilizer Week της 12ης Ιουνίου 1995.

ii) Όσον αφορά τα μέτρα που έλαβε η ΔΕΗ για να εξασφαλίσει την πληρωμή της οφειλής της ΒΑΛ, την οποία υπολογίζει σε 4,5 δισεκατομμύρια δραχμές (συμπεριλαμβανομένων των τόκων), οι ελληνικές αρχές ανέφεραν ότι η πιστώτρια έχει ασκήσει όλα τα ένδικα μέσα που της παρέχει ο νόμος.

Η οφειλή αυτή αφορά κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος κατά το διάστημα 1989-1991. Το 1990, η ΔΕΗ άσκησε αγωγή κατά της ΒΑΛ ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, οι ελληνικές αρχές ανέφεραν ότι η αγωγή σχετικά με την παρούσα υπόθεση συζητήθηκε το Δεκέμβριο του 1995, αλλά δεν έχει εκδοθεί ακόμη η απόφαση ([10]).

Επιπλέον, η ΔΕΗ προσέφυγε στην ελληνική δικαιοσύνη και κατέθεσε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατά της ΒΑΛ. Το 1993, προέβη σε εγγραφή προσημείωσης υποθήκης, ύψους 4 δισεκατομμυρίων δραχμών επί της περιουσίας της ΒΑΛ.

Εξάλλου, η ΒΑΛ έχει ρυθμίσει μέρος της οφειλής της, για το διάστημα μεταξύ Απριλίου και Δεκεμβρίου 1991, για ποσό ύψους 800 εκατομμυρίων δραχμών περίπου.

Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω πράξεων, συνάγεται ότι η ΔΕΗ έχει λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την εξασφάλιση της είσπραξης των απαιτήσεών της έναντι της ΒΑΛ. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δύναται να κλείσει τη διαδικασία σχετικά με το ζήτημα αυτό.

δ) *Οι παρεμβάσεις της ΣΥΝΕΛ*

Πριν από την κίνηση της διαδικασίας, ο καταγγέλων ανέφερε ότι η ΣΥΝΕΛ βρισκόταν υπό τον έλεγχο της κρατικής τράπεζας ΑΤΕ. Με τα στοιχεία που εξακολούθησε να διαβιβάζει στην Επιτροπή μετά την κίνηση της διαδικασίας, ο καταγγέλων διευκρίνισε ότι ο έλεγχος ήταν μερικός. Σε προηγούμενη απόφαση, το 1992, που αφορούσε ενισχύσεις προς τη ΣΥΝΕΛ ([11]), η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ελεγχόταν κατά 30 % από την ΑΤΕ και κατά 70 % από γεωργικές συνεταιριστικές ενώσεις. Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, οι ελληνικές αρχές ανέφεραν ότι η ΣΥΝΕΛ εξακολουθεί να είναι ιδιωτική επιχείρηση και, κατά συνέπεια, οι ενέργειές της δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

Το γεγονός ότι η ΣΥΝΕΛ χορηγεί στους προμηθευτές της διαφορετικούς όρους πληρωμής ανάλογα με τις αγοραζόμενες ποσότητες λιπασμάτων, οι οποίοι εξαρτώνται επίσης από τη γεωγραφική θέση των προμηθευτών, δεν αντίκειται στη λογική της αγοράς. Η στρέβλωση του ανταγωνισμού, στην οποία αναφέρθηκε ο καταγγέλων, έγκειται προφανώς στο γεγονός ότι ορισμένοι προμηθευτές, ιδίως η ΠΚΤ, πωλούν τα προϊόντα τους με ζημία.

Αυτό επιβεβαιώνει εξάλλου ένας από τους τρίτους ενδιαφερόμενους που παρενέβη στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, ο οποίος υποστηρίζει ότι οι τιμές πώλησης της ΣΥΝΕΛ στην εθνική αγορά συνδέονται άμεσα με τις τιμές που χρεώνουν οι προμηθευτές.

Η αξιολόγηση του σημείου αυτού από την Επιτροπή γίνεται με επιφύλαξη κάθε άλλης έρευνας βάσει άλλων διατάξεων της συνθήκης.

([10]) Επιστολή των ελληνικών αρχών της 21ης Νοεμβρίου 1997.
([11]) ΕΕ C 266 της 15.10.1992, σ. 5.

VI

Εφόσον απεδείχθη ότι οι κρατικές εγγυήσεις υπέρ της ΛΔ, καθώς και η εισφορά κεφαλαίου προς την ΒΑΛ, συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, μένει να εξετασθεί το ζήτημα της νομιμότητας και της συμβατότητάς τους με την κοινή αγορά.

Όλες οι ανωτέρω ενισχύσεις χορηγήθηκαν στις δύο επιχειρήσεις χωρίς να κοινοποιηθούν προηγουμένως στην Επιτροπή, κατά παράβαση του άρθρου 93 παράγραφος 3 της συνθήκης. Κατά συνέπεια, οι ενισχύσεις κρίνονται παράνομες.

Συμβιβάσιμο των ενισχύσεων υπέρ της ΛΔ

Οι ενισχύσεις είναι δύο: πρόκειται για δύο εγγυήσεις του δημοσίου για δάνεια ύψους 1,2 δισεκατομμυρίων και 600 εκατομμυρίων δραχμών αντίστοιχα.

α) *Κοινοτικοί κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος*

Οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι οι ανωτέρω ενισχύσεις συμβιβάζονται με τους εν λόγω κανόνες ([12]), και ιδίως με το σημείο 3.4. Το σημείο αυτό του πλαισίου προβλέπει ότι η Επιτροπή δύναται να χορηγήσει παρέκκλιση στη γενική αρχή που αναφέρεται στη μη έγκριση των ενισχύσεων λειτουργίας που απαλλάσσουν τις επιχειρήσεις από μέρος των οικονομικών επιβαρύνσεων που προκύπτουν από τη ρύπανση ή από οχλήσεις που επιφέρουν οι δραστηριότητές τους. Αυτό είναι δυνατό να ισχύει σε τομείς όπως η διαχείριση αποβλήτων και η μείωση των οικολογικών φόρων. Στις περιπτώσεις αυτές, οι ενισχύσεις πρέπει να περιορίζονται στην αυστηρή αντιστάθμιση του επιπρόσθετου κόστους σε σχέση με το παραδοσιακό κόστος παραγωγής· πρέπει να είναι προσωρινές και καταρχήν φθίνουσες, με τρόπο που να αποτελούν κίνητρο για την επίτευξη ταχύτερης μείωσης της ρύπανσης ή καθιέρωση ορθολογικότερης χρήσης των πόρων.

Στις παρατηρήσεις τους κατά την κίνηση της παρούσας διαδικασίας, οι ελληνικές αρχές ανέφεραν (επιστολή της 7ης Ιανουαρίου 1997) ότι, εφόσον το εργοστάσιο λειτουργεί μόνο προσωρινά, η κρατική παρέμβαση έχει σκοπό να καλύψει ορισμένα πάγια έξοδα λειτουργίας, για λόγους περιβαλλοντικούς, δεδομένου ότι το ίδιο το κράτος επέβαλε μόνιμη μείωση της παραγωγής.

Οι ελληνικές αρχές εκτιμούν ότι αυτά τα πάγια έξοδα ανέρχονται σε 1,5 δισεκατομμύρια δραχμές ετησίως και αφορούν τη λειτουργία των εγκαταστάσεων προστασίας του περιβάλλοντος (φίλτρα, μονάδα κατεργασίας υγρών αποβλήτων, αποκομιδής στερεών αποβλήτων: 300 εκατομμύρια), αγορά υλικών και ανταλλακτικών που είναι απαραίτητα για βραχυπρόθεσμη συντήρηση (300 εκατομμύρια) και δαπάνες προσωπικού (900 εκατομμύρια). Οι δαπάνες αυτές δεν μειώνονται σχεδόν καθόλου με τη μείωση της παραγωγής.

Πάντοτε σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, η εταιρεία προέβη και σε μείωση προσωπικού· οι 820 εργαζόμενοι το 1995 περιορίστηκαν σε 520 στα τέλη του 1996 για να φθάσουν τους 450 το 1997. Στόχος της ενίσχυσης δεν ήταν επομένως η τεχνητή διατήρηση της βιωσιμότητας μιας μη αποδοτικής εταιρείας, αλλά η αναδιάρθρωσή της στο πλαίσιο της μείωσης της παραγωγής για λόγους περιβαλλοντικούς, μέχρι την οριστική διακοπή της λειτουργίας της. Η διακοπή της λειτουργίας προβλεπόταν να γίνει εντός τριών έως πέντε ετών.

([12]) Βλέπε υποσημείωση 3.

Στην επιστολή τους της 21ης Νοεμβρίου 1997, οι ελληνικές αρχές ανέφεραν ότι η οριστική παύση των δραστηριοτήτων για τις 31 Ιουλίου 2000 είχε επιβληθεί με απόφαση της Νομαρχίας Πειραιά της 18ης Ιουνίου 1997. Στην τελευταία αυτή επιστολή, οι ενισχύσεις είχαν στόχο να καλύψουν τις ζημίες που προέκυπταν από τη μείωση της παραγωγής κατά 50 % την οποία επέβαλαν οι αρχές και να επιτρέψει τη σταδιακή απόλυση του προσωπικού. Το κείμενο των αποφάσεων που χορηγούν τις κρατικές εγγυήσεις αναφέρει ότι αντικείμενο των δανείων καθώς και των εγγυήσεων είναι η κάλυψη των ζημιών διαδοχικών οικονομικών χρήσεων.

Η παρέκκλιση την οποία επικαλούνται οι ελληνικές αρχές δεν είναι δυνατό να εφαρμοσθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση. Πράγματι, στο βαθμό που οι ίδιες οι αρχές επέβαλαν κλείσιμο των ρυπογόνων εγκαταστάσεων παραγωγής, δεν υφίσταται ύπαρξη επιπρόσθετου κόστους παραγωγής σε σχέση με το παραδοσιακό κόστος, όπως ορίζουν οι κοινοτικοί κανόνες.

Ούτε δύναται να υποστηριχθεί ότι οι χορηγηθείσες ενισχύσεις είναι φθίνουσες με τρόπο που να ωθεί την επιχείρηση να προβεί ταχύτερα σε μείωση της ρύπανσης ή σε εισαγωγή ορθολογικότερης χρήσης των πόρων. Το κόστος αυτό δεν θα μειωθεί στο μέλλον, για να εφαρμοσθεί μια μέθοδος παραγωγής λιγότερο ρυπογόνος, αφού δεν πρόκειται να εφαρμοσθεί μια έτοια μέθοδος. Εν πάση περιπτώσει, η ενίσχυση αποσκοπεί στην κάλυψη των παγίων εξόδων λειτουργίας της επιχείρησης και όχι στο επιπρόσθετο κόστος που απορρέει από πιο ρυπογόνες δραστηριότητες ενόψει της προοδευτικής τους ελάττωσης. Εξάλλου, τίποτε δεν αποδεικνύει ότι η ενίσχυση είναι φθίνουσα αν αποσκοπεί στην κάλυψη των παγίων εξόδων της επιχείρησης.

Στην παρούσα περίπτωση, οι δυσχέρειες του εργοστασίου προέρχονται από το γεγονός ότι η μείωση της παραγωγής, την οποία επέβαλε το κράτος για λόγους ρύπανσης, δεν συνοδεύτηκε από αναδιοργάνωση της δραστηριότητας που να λαμβάνει υπόψη τις νέες συνθήκες εκμετάλλευσης. Αναμφισβήτητα, μια τέτοια αναδιοργάνωση δεν είχε νόημα αφού είχε ήδη προβλεφθεί, εμφανώς από τη στιγμή σύστασης της ΠΚΤ το 1993, ότι το εργοστάσιο θα σταματήσει κάθε δραστηριότητα εντός των προσεχών ετών.

β) *Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων* ([13])

Παρότι οι ελληνικές αρχές δεν επικαλούνται την εφαρμογή των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, κάνουν αναφορά σε πολλαπλές απόπειρες αναδιάρθρωσης και στις δυσχέρειες του εργοστασίου της Δραπετσώνας. Δεν μπορεί επομένως να αποκλεισθεί ότι αναφέρονται έμμεσα τουλάχιστον στο εν λόγω πλαίσιο.

Η ΛΔ, θυγατρική της ΠΚΤ που συστάθηκε το Νοέμβριο του 1995, ανέλαβε τις δραστηριότητες παραγωγής λιπασμάτων της τελευταίας, ενώ εκείνη επιδόθηκε στην εκμετάλλευση ακινήτων. Η ΠΚΤ παραμένει ιδιοκτήτρια των εγκαταστάσεων, τις οποίες εκμισθώνει στη ΛΔ. Παρότι ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1995, η ΛΔ δημοσίευσε λογαριασμούς που καλύπτουν το διάστημα από 31 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 1995. Ο κύκλος εργασιών της τελευταίας είναι περίπου ο ίδιος με εκείνον που πραγματοποίησε η ΠΚΤ μεταξύ της 9ης Μαρτίου 1993 και της 31 ης Δεκεμβρίου 1994. Εξάλλου, όπως φαίνεται, ΛΔ ανέλαβε μέρος του παθητικού της ΠΚΤ, αλλά όχι του ενεργητικού της. Υπό αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή αμφισβητεί κατά πόσο η ΛΔ, η οποία ανέλαβε μόνο μη καθορισθέν μέρος του παθητικού της ΠΚΤ, δύναται να θεωρηθεί προβληματικτή επιχείρηση κατά την έννοια του προαναφερθέντος πλαισίου. Αλλά ακόμη και αν έπρεπε. να θεωρηθεί προβληματική, η Επιτροπή εκτιμά, μόνο επικουρικώς, ότι δεν τηρούνται οι όροι που προβλέπει το εν λόγω πλαίσιο για την αξιολόγηση του συμβιβάσιμου των ενισχύσεων.

Η ΛΔ κληρονόμησε μέρος των οικονομικών βαρών της ΠΚΤ τα οποία δεν προσδιορίστηκαν και συνέχισε να σημειώνει ζημίες αφού οι λειτουργικές της δαπάνες δεν κάλυπταν τον πραγματοποιούμενο κύκλο εργασιών. Σ' αυτή την ήδη δυσχερή κατάσταση, προστέθηκε επίσης και η αύξηση των χρεών της ΛΔ. Έτσι κατά την οικονομική χρήση 1995, η ΛΔ πραγματοποίησε ζημίες 1,3 δισεκατομμυρίων και το 1996 περίπου 2,5 δισεκατομμυρίων. Καθόλη τη διάρκεια της ύπαρξής της, η εταιρεία υπέκειτο στις διατάξεις του άρθρου 47 του προαναφερθέντος νόμου αριθ. 2190/1920, αφού ουδέποτε εμφάνισε θετική καθαρή θέση. Τέλος, η εταιρεία τέθηκε σε εκκαθάριση τον Αύγουστο του 1997.

Οι εξεταζόμενες ενισχύσεις υπό μορφή κρατικών εγγυήσεων δεν δύνανται να θεωρηθούν συμβατές με τις υπόψη κατευθυντήριες γραμμές ως ενισχύσεις διάσωσης διότι δεν περιορίζονται στα απαιτούμενα για την εκμετάλλευση της επιχείρησης, αλλά καλύπτουν μέρος του σταθερού κόστους ή/και των ζημιών εκμετάλλευσης, έστω και αν έχουν ως σκοπό τη διατήρηση της βιωσιμότητας της εταιρείας η οποία τις λαμβάνει.

Εξάλλου, υπερβαίνουν σε μεγάλο βαθμό το απαιτούμενο διάστημα (σε γενικές γραμμές έξι μήνες) για τον καθορισμό μέτρων εξυγίανσης, όπως ορίζουν οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές. Στην παρούσα περίπτωση, οι εγγυήσεις καλύπτουν δάνεια διάρκειας δυόμισι ετών το πρώτο και ενάμισι έτους το δεύτερο, διαστήματα κατά τα οποία δεν υπήρξε καμία εκπόνηση μέτρων εξυγίανσης ή, τουλάχιστον, τίποτε σχετικό δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή.

Τέλος, η ενίσχυση διάσωσης πρέπει να είναι μια εξαιρετική πράξη. Ωστόσο, στην παρούσα περίπτωση, η πράξη επαναλήφθηκε τουλάχιστον μία φορά με σκοπό την κάλυψη των ζημιών διαδοχικών οικονομικών χρήσεων.

Όσον αφορά το συμβιβάσιμο των ενισχύσεων ως ενισχύσεων αναδιάρθρωσης, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν ενημερώθηκε σχετικά με κανένα σχέδιο αναδιάρθρωσης που θα επέτρεπε την αποκατάσταση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του εργοστασίου.

Εξάλλου, σύμφωνα με τα στοιχεία που περιέχονται στην επιστολή των ελληνικών αρχών της 7ης Ιανουαρίου 1997, φαίνεται ότι η οριστική διακοπή της λειτουργίας του εργοστασίου είχε ήδη αποφασισθεί πριν η Νομαρχία Πειραιά εκδώσει τη σχετική απόφαση στις 18 Ιουνίου 1997. Πράγματι, πριν ακόμη από την έκδοση της απόφασης αυτής, η προαναφερθείσα επιστολή αναφέρει ήδη ως δεδομένο ότι το εργοστάσιο λειτουργεί απλώς προσωρινά, μέχρι τη διακοπή της δραστηριότητάς του που προβλέπεται εντός τριών ή πέντε ετών.

Τόσο οι ελληνικές αρχές όσο και ο καταγγέλλων συμφωνούν σε ένα τουλάχιστον σημείο, δηλαδή ότι αντικείμενο της ΠΚΤ είναι η εκμετάλλευση γηπέδων με σκοπό την ανέγερση ακινήτων. Η αγορά του γηπέδου όπου βρίσκεται το εργοστάσιο πρέπει λογικά να σχετίζεται με το κοινωνικό αντικείμενο της ΠΚΤ, η οποία επιθυμούσε να εκμεταλλευτεί το γήπεδο στο οποίο έχει ανεγερθεί το εργοστάσιο. Ως εκ τούτου, είναι άνευ νοήματος να γίνεται αναφορά στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της επιχείρησης η οποία διαχειρίζεται το εργοστάστο (ΛΔ), αφού η ίδια η επιχείρηση βρίσκεται ήδη σε κατάσταση σοβαρότατου κινδύνου και έχει ήδη προγραμματιστεί η διακοπή της λειτουργίας της και η διάλυσή της. Το γεγονός ότι η ΛΔ τέθηκε σε εκκαθάριση το 1997 φαίνεται ως φυσιολογική συνέπεια της κατάστασης της επιχείρησης.

([13]) ΕΕ C 368 της 23.12.1994, σ. 12.

Δεδομένου ότι δεν τηρήθηκε ο όρος της υποβολής στην Επιτροπή ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης που θα επέτρεπε την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της επιχείρησης, δεν χρειάζεται να εξετασθούν οι άλλοι όροι που απαιτούν οι κατευθυντήριες γραμμές. Κατά συνέπεια, οι ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων δεν δύνανται να εγκριθούν ως ενισχύσεις αναδιάρθρωσης.

γ) *Ως ενισχύσεις λειτουργίας*

Οι εξεταζόμενες ενισχύσεις δεν δύνανται να θεωρηθούν ούτε ως επενδυτικές περιφερειακές ενισχύσεις δεδομένου ότι δεν αποσκοπούν στην πραγματοποίηση παραγωγικής επένδυσης. Πρέπει λοιπόν να θεωρηθούν ενισχύσεις λειτουργίας.

Οι ενισχύσεις λειτουργίας δύνανται να χορηγηθούν μόνο στις περιφέρειες που προτείνονται στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α). Το άρθρο αυτό καλύπτει όλο το έδαφος της Ελλάδας. Στην ανακοίνωσή της σχετικά με τη μέθοδο εφαρμογής του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχεία α) και γ) στις περιφερειακές ενισχύσεις ([14]), η Επιτροπή αποδέχεται ότι οι ενισχύσεις λειτουργίας δύνανται να χορηγηθούν υπό ορισμένες προϋποθέσεις:

i) η ενίσχυση να είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας και να χορηγείται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να συμβάλλει στην κάλυψη των διαρθρωτικών μειονεκτημάτων των επιχειρήσεων που βρίσκονται στις περιφέρειες του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο α),

ii) η ενίσχυση να χορηγείται έτσι ώστε να προωθείται η συνεχής και εξισορροπημένη ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας και να μην προκαλείται πλεονεσματική παραγωγική δυναμικότητα σε ορισμένους κλάδους σε κοινοτικό επίπεδο, τέτοια ώστε το συνεπακόλουθο κοινοτικό κλαδικό πρόβλημα να είναι σοβαρότερο από το αρχικό περιφερειακό πρόβλημα,

iii) οι παρεχόμενες ενισχύσεις να μην παραβιάζουν τους συγκεκριμένους κανόνες που ισχύουν για την ενίσχυση προβληματικών επιχειρήσεων,

iv) να αποστέλλεται ετήσια έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή τους, στην οποία θα παρουσιάζονται συνολικές δαπάνες κατά μορφή ενίσχυσης καθώς και οι τομείς τους οποίους αφορούν οι ενισχύσεις,

v) να εξαιρούνται οι ενισχύσεις που έχουν σκοπό την προώθηση των εξαγωγών προς άλλα κράτη μέλη.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτά που αναφέρθηκαν προηγουμένως όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων, σαφώς δεν έχει τηρηθεί ο τρίτος όρος. Εξάλλου, είναι αμφίβολο κατά πόσο η ενίσχυση μπορεί να προωθήσει συνεχή και εξισορροπημένη ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, ελλείψει αναδιάρθρωσης, θα υπήρξε προφανώς επιδείνωση της κατάστασης της επιχείρησης. Και αυτό, χωρίς να ληφθεί υπόψη η ανακοινωθείσα διακοπή της λειτουργίας του εργοστασίου.

Αφού οι ενισχύσεις υπό μορφή εγγυήσεων προς την ΛΔ, οι οποίες καλύπτουν δάνεια ύψους 1,2 δισεκατομμυρίων και 600 εκατομμυρίων δραχμών αντίστοιχα, δεν δύνανται να εγκριθούν ως ενισχύσεις λειτουργίας, δεν δύνανται να τύχουν της παρέκκλισης που προβλέπει το άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης. Δεν δύνανται, εξάλλου, να τύχουν ούτε της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο β), αφού δεν αποσκοπούν στην προώθηση της πραγματοποίησης ενός σημαντικού σχεδίου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

([14]) ΕΕ C 212 της 12.8.1988, σ. 2.

Εξάλλου, οι εξεταζόμενες ενισχύσεις δεν δύνανται να τύχουν της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο γ) αφού δεν πληρούν τους όρους που απαιτούνται ούτως ώστε να εγκριθούν ως ενισχύσεις διάσωσης ή αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων. Τέλος, δεν δύνανται να τύχουν της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχείο δ), αφού δεν αποσκοπούν στην προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Δεν δύνανται να εφαρμοσθούν ούτε οι παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 92 παράγραφος 2 της συνθήκης, αφού οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται προς μεμονωμένους καταναλωτές ούτε για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα.

Ως εκ τούτου, οι εν λόγω ενισχύσεις δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.

Συμβιβάσιμο των ενισχύσεων υπέρ της ΒΑΛ

Όπως προαναφέρθηκε, στα τέλη της οικονομικής χρήσης 1993, το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας εξακολουθούσε να είναι θετικό, κατά 1,6 εκατομμύρια δραχμές έναντι ονομαστικού κεφαλαίου 3,37 δισεκατομμύρια. Στα τέλη του 1994, ήταν αρνητικό κατά 800 εκατομμύρια περίπου και, στα τέλη του 1995, παρά την προαναφερθείσα αύξηση κεφαλαίου, εξακολουθούσε να είναι αρνητικό κατά 500 εκατομμύρια δραχμές περίπου. Στα τέλη του 1996, η καθαρή θέση ήταν αρνητική κατά 1,4 δισεκατομμύρια. Επομένως, η εν λόγω επιχείρηση πρέπει να θεωρηθεί προβληματική κατά την έννοια των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων και η εισφορά κεφαλαίου ενός δισεκατομμυρίου δραχμών στο κεφάλαιό της πρέπει να θεωρηθεί ενίσχυση αναδιάρθρωσης.

Η ενίσχυση προοριζόταν για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων ενόψει της κατασκευής νέων προϊόντων (σύνθετα λιπάσματα). Πιο συγκεκριμένα, το επενδυτικό πρόγραμμα συνίστατο σε μηχανολογικό εξοπλισμό αυτοματοποίησης της γραμμής φόρτωσης-ενσάκισης και κατασκευή αποθήκης πρώτων και βοηθητικών υλών.

Εξάλλου, εκτός της απλής αναφοράς στο γεγονός ότι η επένδυση αυτή αποσκοπούσε στη βελτίωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης μέσω της αύξησης της παραγωγής, δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή καμία πρόβλεψη αποδοτικότητας. Ως μόνη ένδειξη των ευνοϊκών αποτελεσμάτων που ανέμενε η ΑΤΕ για τη θυγατρική της ΒΑΛ, οι ελληνικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή αντίγραφο της ετήσιας παραγωγής της εταιρείας, το οποίο προφανώς καταρτίσθηκε μετά την παύση της δραστηριότητάς της, στις 18 Ιουλίου 1997.

Η Επιτροπή δεν έχει λάβει κανένα σχέδιο αναδιάρθρωσης σχετικό με την αποκατάσταση εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης, βάσει ρεαλιστικών υποθέσεων όσον αφορά τους μελλοντικούς όρους εκμετάλλευσης. Όσον αφορά τη ΛΔ, δεδομένου ότι δεν τηρήθηκε ο όρος υποβολής σχεδίου αναδιάρθρωσης στην Επιτροπή το οποίο θα προέβλεπε την αποκατάσταση της βιωσιμότητας, δεν είναι απαραίτητη η εξέταση των λοιπών όρων που απαιτούν οι κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις διάσωσης και αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων. Εφόσον δεν τηρείται αυτός ο εκ των ουκ άνευ όρος, τον οποίο ορίζουν οι προαναφερθείσες κατευθυντήριες γραμμές, η ενίσχυση δεν δύναται να τύχει της παρέκκλισης που προβλέπουν οι εν λόγω διατάξεις, δηλαδή της παρέκκλισης του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο γ).

Για τους ίδιους ακριβώς λόγους με εκείνους που αναφέρθηκαν σχετικά με τη ΛΔ η ενίσχυση δεν δύναται να εγκριθεί ως ενίσχυση λειτουργίας. Πάντοτε για τους ίδιους λόγους, δεν δύναται να τύχει των παρεκκλίσεων που προβλέπονται από το άρθρο 92 παράγραφος 3 στοιχεία β) και δ). Το ίδιο σκεπτικό ισχύει και για τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται από το άρθρο 92 παράγραφος 2. Συνεπώς, ούτε αυτή η ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

VII

Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Ελλάδα έθεσε παράνομα σε εφαρμογή τις ενισχύσεις υπέρ της ΛΔ και της ΒΑΛ, κατά παράβαση του άρθρου 92 παράγραφος 3 της συνθήκης.

Σε περίπτωση ασυμβίβαστου των ενισχύσεων με την κοινή αγορά, σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, το οποίο επιβεβαιώνεται με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 12ης Ιουλίου 1973 στην υπόθεση αριθ. 70/72 Επιτροπή κατά Γερμανίας [15], της 24ης Φεβρουαρίου 1987 στην υπόθεση αριθ. 310/85 Deufil κατά Επιτροπής [16] και της 20ής Σεπτεμβρίου 1990 στην υπόθεση C 5/89 Επιτροπή κατά Γερμανίας [17], η Επιτροπή υποχρεούται να ζητήσει από το κράτος μέλος να ανακτηθεί από τον λήπτη της κάθε ενίσχυση που χορηγήθηκε παράνομα. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω ενισχύσεις πρέπει να καταργηθούν, και, σε περίπτωση που εχουν ήδη χορηγηθεί, πρέπει να ανακτηθούν εκ μέρους των ελληνικών αρχών.

Όσον αφορά τις κρατικές εγγυήσεις υπέρ της ΛΔ, για τους προαναφερθέντες λόγους, πρόκειται για εγγυήσεις το στοιχείο της ενίσχυσης των οποίων συμπίπτει με το ποσό του εγγυηθέντος δανείου, όπως αναφέρθηκε κατά την κίνηση της διαδικασίας.

Οι ελληνικές αρχές οφείλουν να ανακτήσουν από τη ΛΔ τα αντίστοιχα ποσά, αφού αφαιρεθεί η προμήθεια που αντιστοιχεί στο 1 % του ποσού των δανείων και την οποία κατέβαλε η εταιρεία για να εξασφαλίσει την κρατική εγγύηση.

Όσον αφορά την εισφορά κεφαλαίου ύψους ενός δισεκατομμυρίου δραχμών προς την εταιρεία ΒΑΛ, το ελληνικό κράτος υποχρεούται να ανακτήσει το ποσό αυτό από την εταιρεία,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Οι κρατικές εγγυήσεις υπέρ της εταιρείας Λιπάσματα Δραπετσώνας ΑΕ για την κάλυψη δύο δανείων ύψους 1,2 δισεκατομμυρίων και 600 εκατομμυρίων δραχμών αντίστοιχα, όπως χορηγήθηκαν βάσει των υπουργικών αποφάσεων της 16ης Ιανουαρίου 1996 και της 23ης Ιουνίου 1996 συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

Η εισφορά κεφαλαίου ύψους ενός δισεκατομμυρίου δραχμών από την Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος υπέρ της θυγατρικής της Βιομηχανίας Αζωτούχων Λιπασμάτων, το 1995, συνιστά επίσης κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

Οι εν λόγω ενισχύσεις κρίνονται παράνομες δεδομένου ότι τέθηκαν σε εφαρμογή χωρίς να κοινοποιηθούν προηγουμένως στην Επιτροπή, κατά παράβαση του άρθρου 93 παράγραφος 3 της συνθήκης.

Άρθρο 2

Οι εν λόγω ενισχύσεις είναι, εξάλλου, ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, δεδομένου ότι δεν δύνανται να τύχουν καμιάς από τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 92 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης.

Άρθρο 3

Η Ελλάδα λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάκτηση των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1. Όσον αφορά την εταιρεία Λιπάσματα Δραπετσώνας ΑΕ, η ανάκτηση αυτή πραγματοποιείται αφού αφαιρεθεί προμήθεια αντίστοιχη με το 1 % των εγγυηθέντων ποσών την οποία υποχρεώθηκε να καταβάλει η εν λόγω εταιρεία προκειμένου να εξασφαλίσει τις κρατικές εγγυήσεις.

Άρθρο 4

Η ανάκτηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας. Επί των ανακτωμένων ποσών οφείλονται τόκοι από τον χρόνο καταβολής των ενισχύσεων μέχρι την πραγματική τους ανάκτηση. Οι τόκοι αυτοί υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδυνάμου επιχορήγησης στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων στην Ελλάδα.

Άρθρο 5

Η Ελλάδα πληροφορεί την Επιτροπή εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, για τα μέτρα που έλαβε για την εφαρμογή της.

Άρθρο 6

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 21 Απριλίου 1999.

Για την Επιτροπή

Karel VAN MIERT

Μέλος της Επιτροπής

[15] Συλλογή 1972/1973, σ. 609.
[16] Συλλογή 1987, σ. 901.
[17] Συλλογή 1990, σ. I-3437.